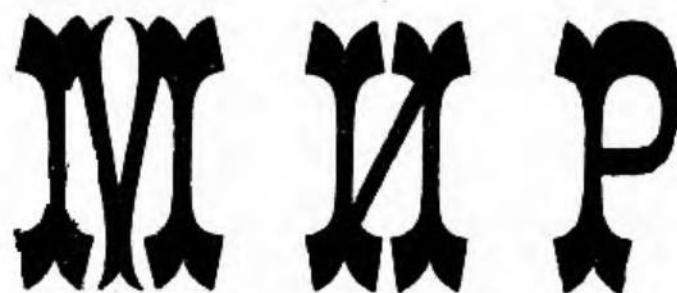

Ч. 3.

Берестъ, субота 19. жовтня (6 ст. ст.) 1918.

Рік 1.
ЛІКОВСЬКОГО

Виходить раз в тиждень.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Ukrain. Lan. Komis.
Berest.
Deutsche Feldpost
191.

Телефон
Berest, Ukrainsches
Land. Komis.

**Редакція рукописів
не звертає.**

ПЕРЕДПЛАТА:

Піврічно 6 м.
Чвертьрічно . . . 3 м.
Місячно 1 м.

Одно число:

в Бересті . . . 20 ф.
на провінції . . . 25 ф.

Ціна оголошень:

Петітовий рядок, або
його місце . . . 60 ф.
в надісланім 1 м.—ф.
в оповістках 1 м. 50 ф.
Товстий друк подвійно.

При зміні адреси
подавати стару і нову
адресу.

Зміна адреси 50 ф.

Українці р.-католики організуються!

Українці „латинники“! ми найбільше упосліджені члени українського народу. Нами все тортували всякі велиможі і всякі люді з поміж сусідного нам народу. Вони хотіли все відлучити, відчужити нас від нашого дорогого українського народу, від нашого природного пnia, від якого ми походимо і до якого ми кровлю і духом належимо. Польські агітатори, польські ксьондзи, саути, польські урядники все нам товкли в голову, що ми ве є українцями, що ми не такі самі люди, як наші братя, наші сусіди, наші свояки іншої релігії чи обряду. Нас цькували на наших братів, казали нам уважати їх за ворогів, за наших противників, в якими ми маємо боротися, яких ми маємо ненавидіти і їх уникати, навіть не сходитися з ними і не мати з ними жадного діла. А ми бачимо, що це люди такі самі як ми, що вони часто нашими свояками, нашими співгородянами, вони разом з нами обливають земельну святу рясним потом, вони разом з нами і горють і тішаться. Чим-же вони нам ворогами? Чи тому, що вони іншого обряду, чи вже причиною нашої ворожнечі має бути це, що ми ідемо до іншої церкви (кожний християнський Божий дім зоветься церквою, а не „костелом“, як хибно називають поляки), а вони до іншої? Чи через це одно ми вже маємо себе взаємно ненавидіти. Ніколи! Цеж наші брати: таж вони говорять такою самою мовою як і ми, таж вони мають також самі звичаї як ми і хати їх не єнакі від наших. Словом і вони і ми є українцями, ми є всі дітьми одної неньки України. Не венависть, не незгода і ворожнеча має розділювати нас, лише любов, взаємна допомога і згідливе сусідське життя найлучить нас усе, а де згода, де мир і тишіна, там щасливі люди проживають і Бог пробуває між ними.

Нас і за небіжки польщі і за парських часів ріжні польські ксьондзи, (бо українських ми не мали), відмовляли від нашої рідної матерної української мови, нам навіть на святій сповіді під грозою тяжкого гріха заборонювали говорити по українськи, нам казали говорити до своїх діточок і до усіх чужою нам лацькою мовою. Нам хотіли зняти найбільше наше добро, найкращий дар Божий, нашу власну, рідну українську мову, яку для нас сотворив Бог і якою нам велів з собою і з людьми порозуміватися. Цю українську мову хотіли і ще хочуть усі ці польські агітатори нам відобрести. Та не змогли вони нам перевернути язика доси за сотки літ, то і вже не перевернуть, не вирвуть нам з сердяць цього нашого дорогого скарбу і не вирвуть нам любові до нашої рідного українського народу.

Бог дав нам українську мову не лише на це, щоби ми порозумівалися взаємно зі собою і зі всіми людьми, щоби ми нею виспівували наше горе і нашу радість, щоби ми говорили до своїх діточок зрозумілою ім мовою і слухали, як вони вже вміють щеботати дрібними голосочками до

нас в рідній українській мові. Бог дав нам сю нашу мову і на це, щоби ми молилися до Бога свою мовою, щоби ми чули проповіди в своїй рідній мові. І це наказав Христос, коли казав ученикам і апостолам учити всі народи в їх рідній мові. І це робили Апостоли, бо вони при сошествію св. Духа одержали Божий дар говорити всякими мовами; цого і учити заложена на землі Христом церква, цого учити і голова цеї церкви папа римський. І тяжким гріхом є боронити комусь говорити рідною мовою. Тому ми мусимо і від наших священиків домагатися, щоби вони до нас говорили українською мовою, щоби вони проповіди говорили в нашій рідній українській мові, щоби вони давали нам молитви в українській мові і додаткові богослужіння най співають не в польській, чужій нам мові, а в мові наших предків, в мові нашій українській. Цого вони не послухати не можуть, бо вони мають бути учителями Ісуса Христа, а Христос казав до усіх звертатися в їх рідній мові. Священики є для нас, а коли ми є українцями, то і священики мусять бути українцями. І так всюди є по цілім світі; французи мають священиків французів, які говорять до них по французьки, німці мають священиків німців, які говорять по німецьки. А ми є українцями, то і ми мусимо мати священиків українців.

Українці „латинники“! Нас усі відпекуються, нами помітають, з усіх боків торгують нашим сумлівем. А чи ж ми не правдиві, не рідні діти одної неньки України? Чи ж ми є виродками? Чи ж ми маємо бути яничарами, що вийшли з рідного народу, а опісля проти цого свого рідного народу боролися, точили рідну батьківську кров? Ні! ми мусимо стати свідомими горожанами, свідомими членами українського народу. До цого треба нашої організації, треба зорганізуватися, щоби ми не були сліпими дідами, яких водять поміж чужих по відпустах.—Сильна, свідома українська організація, зробить нас свідомими одиницями українського народу і нами не будуть помітувати і нам накидати польшину, ми зажадаємо, щоби все, що до нас відноситься було українське і тоді нас послухають.

Ми мусимо зрозуміти, що хотят ми католики, а ми все лишаємося українцями. Багацько з нас недавно перейшло з грецького в латинський обряд, а інші давніше і чи ж ми вже переодягнулися в івшушкуру? Ні! Обряд лише наш церковний змінився, але наше народне добро наша українська мова, наші батьківські звичаї і наша звязь з українським народом лишилися.

Українці католики! Не кажіть ніколи і не називайтеся ніколи поляками. Ви поляками не є. Ви такі українці, як всі інші ваші сусіди й знакомі. Ви не є нічим гіршим від них. Українців католиків є 10 міліонів (7 міліон. гр. катол., і 3 міліони р.-катол.). Нас є багацько. Ми всі будемо ширими і правдивими синами українського народу і нам буде добре!

Українці католики! Учіть своїх дітей говорити своєю рідною українською мовою! Не дозвольте, щоби хтось забороняв ім інакше говорити як ви. Не дозвольте, щоби хтось відчужував ваших дітей від вас. Учіть своїх дітей говорити так, що він хотій католик, але українець. Що католиком може бути всякий чоловік отже і українець. Що хто є католиком, то не мусить вже бути і поляком. Учіть їх говорити, що це католицька церква, а не „польський костел“; так називати церкву, це образа.

Зібрання вчителів II-ї черги курсів.

11 жовтня в п'ятницю від 9 до 11 години відбулося зібрання вчителів. На зібранню обговорювалося тяжке матеріальне становище шкіл і учительства на окупації, бо держава дає тільки платню учителям, а на ремонт шкіл, на сторожа паливо, світло і т. і. ба навіть і на школльні прилади не мається постійних джерел, а то й зовсім ніяких. Ухвалено підпорядкувати домагання попередньої черги учительських курсів.

Кілько є дійсних поляків в Холмщині й Підляшші?

Всікі статистики не дають нам на це питання відповіди. Вони тому вже не правдиві, що виходять з цого фалшивою залежністю, що усі р.-католики є поляками. Тимчасом в дійсності є цілковито не так. З тих усіх р.-католиків дуже малий процент можна зачислити до поляків. Загально майже усі р.-католики в Холмщині й Підляшші говорять по українськи, польської мови не знають і до поляків в ніякому разі їх не можна зачисляти. От прямір до р.-католицької парохії в Бересті належить 10,860 душ, з цих поляками дійсними, що говорять по польськи, є лише 600 душ, всі прочі це українці, які польської мови не знають.

Переважна частина цих р.-католиків це недавні уніяни чи православні перетягнені на латинство польськими ксьондзами.

Холмщина обіймає давні повіти: Холм, Грубешів, Томашів, Заміст, Білгорай; Підляшша обіймає повіти: Володава, Константинів, Біла, Більськ і Бересь.

3)

Християнські (?) вчинки поляків.

Докази на висшу (нібито) польську культуру, якою хочуть поляки і нас ущасливити.

5.

Робота поляків в Холмщині.

Подаємо факти і документи, які яскраво показують відношення поляків до українського населення в Холмщині.

1) Газета „*Ilustrowany Kurier Codzienny*“ в ч. 103 19 липня с. р. помістила статтю „*Rilnujcie popów*.“ Яку в переводі на українську мову подаємо:

„Двотижневик“ землі Холмської й Підляшші під наголовком „Не oddamo zemlę“ пише: „До нас доходять вісти з усіх кутків Холмщини й Підляшшя, що все частіше зачинають повернатися православні попи... Вони приносять не тільки пошкодження революційну, але заразом і православіє—наругу польської католицької землі! З поцами ми повинні розпочати безмилосерну боротьбу, не

Що до віри припадає на 100 людей:

Холмщина:	Правосл.	Катол.	Жидів.
Холм	53.98	35.08	10.94
Грубешів . . .	49.48	33.74	16.22
Томашів . . .	42.50	45.28	12.22
Заміст . . .	16.30	65.67	18.03
Білгорай . . .	31.63	53.89	11.43

Підляшша:	Правосл.	Катол.	Жидів.
Володава . . .	44.23	35.54	15.52
Константинів .	15.00	70.01	14.95
Біла	31.27	34.38	34.35
Більськ . . .	48.29	36.48	14.92
Бересь . . .	71.20	6.32	20.94

Що до національності, то справа мається так: усі православні є українцями, а поміж католиків в парафіях міських знайдеться може десята частина католиків зайшлих, що говорять по польськи і то не добре.

В католицьких парафіях по селах усі говорять по українськи; вони є католики-українці. І цих українців латинників в ніякому разі не можна причисляти до поляків. Це такі-ж українці як і православні.

По національності припадає на 100 людей.

Холмщина:	Україн.	Жидів.	Поляк.
Холм	85.56	10.94	3.50
Грубешів . . .	79.85	16.22	3.37
Томашів . . .	83.26	12.22	4.52
Заміст	75.41	18.03	6.56
Білгорай . . .	80.14	11.43	5.38

дозволимо їм навіть зіткнути на нашій землі. Нехай геть ідуть до Росії православної! Зробим неможливим їм саме життя: каплі молока, кавалка хліба не вільно їм продати. Нехай одчувають презирство наше. Ото ж бачність! Зрадником той буде, хто їм в чім-небудь услужить. На віки народ такого відкіне від себе! Ото ж увага! Слідкуйте за попами (*pilnujcie porów!*)!

2) Священик Іван Лібусь з села Ростоки на два прохання своєї українською мовою одержав від Холмського команданта такі відповіді (в переводі з польського): „a) ц. і к. команда повітова Холм. Е. Л. 16565/з V. До п. Івана Лібуся в Ростокі. Холм дня 30 серпня 1918. Що до внесеної просьби повідомляю, що землі церковні признані за власність державну, а тому до пана яко бувшого настоятеля не відноситься тутешнє роспорядження від 9/VIII 1918 л. 13814 що до віддавання 1/3 врожаю повертаючим власникам грунтів. В будуччині належить вносити подання до ц. і к. команди повітової на німецькій або польській мові.“

b) Дата й адресат ті самі № 16564. „Відносно внесеної просьби повідомляю, що дім парафіальний в Ростокі разом з церковною землею вданий в аренду і не може бути переданий для користу-

Підляшша:	Україн.	Жидів.	Поляк.
Володава . . .	76.22	15.52	3.55
Константинів .	78.02	14.95	7.00
Біла	62.22	34.35	3.43
Більськ	81.23	14.92	3.64
Берестя	76.89	20.94	0.63

Бачимо з цеї таблички, що число поляків на Холмщині Підляшші виносить всего навсегда 4% загального числа населення. Українців є ту 78%.

Чи ж задля цих 4% поляків мають поляки яке право домагатися прилучення Холмщини й Підляшшя до Польщі. Вони до цого не мають жадного права і ніхто в світі їм такого права до наших українських земель не признає.

І не більше 4% поляків є в Східній Галичині, яку рівно ж хотіли-би поляки для себе загорнути. І там зачислють вони всіх латинників до поляків і на папері виходить, що їх там є багацько. А в дійсності тих поляків нема-от буде до 4% зайдів мазурів.

Наши святі права до споконвіку наших рідних земель ми мусимо беречи. Холмщина, Підляшша і Східна Галичина мусять бути українськими. І будуть певно українськими.

Що це?

Хочу поговорити в маленькій справі.

Про „малоросів“ наших.

Завелись „добродії“ у Кобрині тай цікаві-ж типи між ними стрічаються.

„І нашим і вашим“, як кажуть добре люди.

У м. Кобрині живе вже 1 місяць поміщик Ган, один зі стовпів російської шляхти ну і „вірний слуга царя и отечества“ розуміється.

Приїхав з Росії похудавший, зголоднілий і тихенький.

Революційний хліб, мабуть не переварює „дворянський“ шлунок.

Приїхав і став проповідувати „Єдівую—Неделімую“.

вання панові. Разом з цим зазначую, що згідно з тутешнimi роспорядженнями не вільно панові справляти функції духовних, а тому перебування Ваше в бувшій Вашій парафії безпідставне“. Обидва документи підписані за повіт. команданта д-р Висоцький.

3) Шкільний будинок з українського села Дрищова перенесено до польського сільця Станиславова.

4) Будинок церковно-парафіяльної школи з с. Волковян перенесений в с. Молодутин для польської школи.

5) Братський дім в с. Ростоці, збудований руками братчиків за братські гроші, в якому містилася сільська кооперативна крамниця та братська бібліотека—читальня, розібраний і перенесений до с. Клештова на поправку хлівів католицького ксьонду.

6) Прибувші з Холма духовні й світські особи кажуть, що там українські інтелігенти, особливо духовенству, не можна на вулиці показуватися: на них показують пальцями, плюють, свистять, говорять всякі паскудні слова.

Лазить по селянських хатах дивне-ліво і відмовляє батьків від української школи. Радить подати прохання об відкритті школи московської.

А Україна?

Її видумали Німці та Австріяки...

Росія?

Погубили Жиди...

Так каже добродій Ган.

Тільки цікаво кому хоче подати те прохання добр. Ган?

Чи ж хоче він сам бути там за учителя?

Ну щож—нема нічого дивного: вищерблений „дворянський герб“ гризти не будеш, а істи хочеться.

Та, накінець, коли зайдеш в селянську хату та почнеш верезати всякі „нісенітниці“—пошлють чи не пошлють дітей до школи, але ж шляйку молока вже напевно дадуть.

І то добре: „Всякое даяніє—благо“...

На жаль, мушу і другого пригадати.

Пан—Отця Самойловича, також з Кобриня.

Звернувся до нього учитель місцевої української школи із проханням оголосити у церкві після служби Божої про відкриття цеї школи.

Не оголосив!

Де-ж там: Релігія мусить стояти остоянь від політики!!!

Не диво буде, коли пан Шидловський, аптекар в Кобрині, Литву у с. Литвинів робить, не диво коли пан Баньковський поміщик мітючи у губернатори у Андронові своє проповідіє, не диво коли міщанин Ринкевич за шляхтича гонорового себе рахує—вони усюди будуть однакові, але ж дивно, що щирі й прихильні Українці в Бересті робляться зівсім іншими по приїзді до Кобриня. От що дивно. Так.

З чиєї руки; чо чиїй ініціативі це робиться—не знаю; може це є тільки результат зібрань у п. о. Самойловича, добр. Гана і Ко, але ж я порадив би добр. Ганові не справдjuвати свого прозвища і не „пітушитися“ задармо, а добр. Самойловичу—звернутися до Берестя за порадою: чи можна і чи треба в українській церкві оголошувати про відкриття української школи в українському місті.

Макар. Д.

6.

„Чи таки лазар?“ З приводу відродження польської держави в „Кіевской Мысли“, в ч. 183, поміщена стаття, пройнята щирим співчуттям до долі Польщі, під загол. „Воскресаючій Лазарь“. На це відповідає в „Відродженні“ Модест Левицький, який витаючи вільну Польщу й закликаючи по мирного співжиття з нею, між іншим зазначає про неї оцю правду:

...Польща вже воскресає—то вже про неї можна-б, здається, говорити, як про живу істоту, а не про мертву, отже можна-б говорити не тільки „добре“, але й правлу. А надто—поміркуймо, чи таки ж зовсім мертві була Польща за той довгий час розшматування її тіла між трьома сусідніми державами? Але же ж та частина П., що була в Австрії,—жила, та ще так енергійно жила, що не давала жити „братньому“ народові, галицьким українцям, доводячи їх до од чаю в самообороні, обструкції в соймі й парламенті, навіть до терористичних актів. Це вже щось не дуже на Лазаря скидається, бо Лазарь, як умер, то вже нікого не давив, не кривдив і не доводив до од чаю.

ВСЯЧИНА.

— Болгарія підписала 2. жовтня 1918. перемирє з антантом, про що оголосив міністер президент Малінов 4. жовтня в соборі. Тоді то він і оголосив, що цар Фердинанд зрікся престола, а новим царем став його син під іменем цар Болгарії Борис III. Фердинанд поїхав на Угорщину в свої добра, де буте працювати як учений дослідник природи. З Болгарії зтягнуло під Ніш в Сербії усі німецькі війська. В чотирьох тижнях мають опустити Болгарію усі Німці і Австрійці. Англійці хочуть дістатися до Туреччини через Болгарію. На східній березі ріки Маріци стали війська, які загороджують дорогу Англійцям на Константинополь, там є і Німці. Австрійські і німецькі війська цофуються в північну Сербію. 8. жовтня залили Англійці і Французи в Болгарії желізниці, станції, телеграфи і телефони і обсадили всі стратегічні пункти в Болгарії. 11. жовтня прийшов французький полк до Софії. 13. жовтня залили Сербії Ніш. За фронтом бої з бандами.

— Ноту Німеччини до Вільзона в справі мира з 6. жовтня 1918. одержав Вільзон 8. жовтня і відповів в трьох точках. 1. Чи в дискусії що до принятих Німеччиною умов Вільсона може ходити лише о порозумінні що-до практичного приноровлення деталів них умов? 2. Німці перед завішенням оружя мусять опорожнити усі чужі землі. 3. Чи канцлер (німецький) говорить лише за тих, що доси провадили війну?—До порозуміння мабудь дійде. 12. жовтня дала Німеччина притакуючу відповідь на ці питання додаючи, що мира жидає і німецький ряд і німецький народ.

— Два нові українські університети відчинено, один в Києві, другий в Камінці-Подільському. Відчинене Київського державного університету відбулося дуже величаво 6. жовтня 1918. Крім вельмож і гостей прибув на свято і гетьман.

— 200.000 свіжого українського війська рекрутують українська держава.

— Представлене „Учитель“ Ів. Франка і Концерт українських народних пісень улаштовали 8. жовтня 1918. учителі 2 черги українських учительських курсів в Бересті в міському театрі. Дуже

Знов далеко не „Лазарове“ становище поляків у Холмщині, а за останніх часів і на Поділлі.

Треба ж бути об'єктивним і живих людей не іменувати „Лазарями“.

Ми, українці, раді вітати польський народ з воскресенням його отчизни і бажати йому щастя на навім шляху, в союзі народів, але тоді, коли той шлях не піде через нашу землю, землю, по головах наших людей. Хай живе воскресший Лазарь, але хай згинуть ті, що не Лазарями були, а гнобителями й насильниками. Польща буде щаслива тільки тоді, коли воскресши сама, не стане робити Лазарями нас, українців, і, скинувши кайдани зі своїх рук, не буде заковувати в них наших людей. Бо на чужій кривді, на чужих слізах щастя собі не збудує ніхто. Поляки народ культурний і не повинні держатися гогентотської моралі: „коли мене давлять—це зло, а коли я давлю—це добро“. Не треба забувати історію: на Україні спіткнулася історична Польща і впала; хайже тепер, вставши знов на ноги, не стає вона на ту саму непевну стежку.

гарно випали українські пісні і танці. Доход в сумі 1000 марок призначено на учительську поміч.

— В Київі зареквіровано польський дім „Сокола“ при львівській вулиці.—Український ряд зліквідував польський департамент освіти, який опікувався 40 середніми і 1000 елементарними школами. Всі документи перевезено до міністерства освіти. Це була анкомалія, що полякам дозволили доси польщити цими школами Українців-латиніків.

— Україна й Крим. 10 жовтня о 4 годині дня відбулось третє засідання українсько-кримської конференції. Засідання було зачиненим. На засіданні було обговорено проект кримської делегації про майбутні стосунки між Україною і Кримом. Кримська делегація рахує, що об'єднання України з Кримом може бути досягнено тільки на федераційних засадах.

— В університеті св. Володимира. Всього до 10 жовтня ц. р. до університету св. Володимира зараховано інших слухачів 1538 чоловік на всі факультети. Порівнюючи з Українським державним університетом, в останньому на курсі всіх факультетів зараховано майже в два рази більше.

— Галицькі українці домагаються злуки з Україною. На засіданні парламенту від 9 жовтня посол д-р К. Левицький заявив, що коли правительство не може або не хоче перевести поділу Галичини, то українці зазначать ще раз, що їх шлях веде не до Варшави, але до Києва, і прилучити їх до польської держави можна буде тільки по їхніх трупах.

ОГОЛОШЕНЯ.

Відчиняються ще українські лікарські

АМБУЛАТОРІЇ в містах: **ДОМАЧЕВО, ВОЛОДАВА, ПРУЖАНЫ Й НАРТУЗ-БЕРЕЗА.**

ДО КОВЕЛЯ ВЕРНУЛА ГІМНАЗІЯ В СВОЇМ ПОВНИМ СКЛАДІ І ПРИЙМАЄ ВПИСИ УЧЕНИКІВ. —

В гр. катол. церкві в Бересті, при вул. А. СЛ. Б. О 1/210. ГОДИНИ СПІВ З МУЗИКОЮ. —

Безплатна Амбулаторія для бідного населення в м. Бересті при вул. 5., ч. д. 4. від 9—12 годин перед полуднем. Лічать українські лікарі і помішники. Гол. лікар др. Конистянський.

Безплатна Амбулаторія для бідного населення в м. Білій Ринок ч. 20. Український лікар др. Ганкевич приймає в амбулаторії від 9 до 12 рано, дома від 4 до 7 год. веч.

В м. Дорогічині приймає хорих український лікар в німецькім військовім шпиталі.

Передплату на українську часопись „Рідне Слово“ в Білій посылати на адресу: Deutsche Feldpost 192. Ukrainianische Gemeinde. На три місяці 2 м. 40 ф.

Приймається передплата на „Вістник Холмського 1-їберніального Староства“, який поки що виходить один раз на тиждень і коштує 1 мар. на місяць. Адреса: Ukrain. L. Kommiss., Berest, Deutsche Feldpost 191.